Λόγος για τη μετάνοια (Αγ. Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 17 Μαρτίου, 2009

Αλήθεια, ποιό λιμάνι μπορεί να συγκριθεί με το λιμάνι της εκκλησίας; Ποιός παράδεισος μπορεί να συγκριθεί με τον παράδεισο των συγκεντρωμένων πιστών; Δεν υπάρχει εδώ φίδι που γυρεύει να μάς βλάψει, μόνο ο Χριστός που μάς οδηγεί μυστικά. Δεν υπάρχει εδώ Εύα που μάς εξαπατά και μάς ρίχνει κάτω, μόνο η εκκλησία που μάς ανορθώνει. Δεν έχει εδώ φύλλα δέντρων, αλλά καρπούς πνευματικούς. Δεν έχει εδώ φράχτη με αγκάθια, παρά αμπέλι γεμάτο σταφύλια. Αν πάλι βρω κάποιο αγκάθι, το μεταβάλλω σε ελιά. Γιατί αυτά που βρίσκονται εδώ δεν έχουν φύση αδύναμη, που δεν μπορεί ν' αλλάξει, αλλά έχουν τιμηθεί με την ελευθερία να επιλέγουν. Αν πάλι λύκο βρω, τον κάνω πρόβατο- όχι γιατί αλλάζω τη μορφή του, αλλά γιατί στρέφω αλλού την επιθυμία του. Γι' αυτό δεν θα 'ταν λάθος αν θεωρούσαμε την εκκλησία πιο σπουδαία από την κιβωτό. Γιατί η κιβωτός δεχόταν βέβαια τα ζώα και τα διατηρούσε ζώα- η εκκλησία όμως δέχεται τα ζώα και τα αλλάζει. Τί εννοώ μ' αυτό: Μπήκε στην κιβωτό ένα γεράκι, βγήκε πάλι γεράκι- μπήκε ένας λύκος, βγήκε πάλι λύκος. Εδώ μπαίνει κανείς γεράκι και βγαίνει περιστέρι- μπαίνει λύκος και βγαίνει πρόβατο- μπαίνει φίδι και βγαίνει αρνί΄ όχι επειδή μεταβάλλεται η φύση του, αλλά επειδή διώχνεται μακριά η κακία.

Γι' αυτό φέρνω το λόγο διαρκώς στη μετάνοια. Γιατί η μετάνοια, που στον αμαρτωλό φαντάζει φοβερή και τρομερή, γιατρεύει τα παραπτώματα- εξαφανίζει τις παρανομίες- σταματά το δάκρυ- δίνει παρρησία μπροστά στο Θεό- είναι όπλο κατά του διαβόλου- μαχαίρι που τού κόβει το κεφάλι- ελπίδα σωτηρίας- αφαίρεση της απελπισίας. Αυτή ανοίγει στον άνθρωπο τον ουρανό. Αυτή τον οδηγεί στον παράδεισο. Αυτή νικά τον διάβολο. Γι' αυτό ακριβώς και σάς μιλώ συνέχεια γι' αυτήν. Όπως από την άλλη κι η υπερβολική αυτοπεποίθηση μάς οδηγεί στην πτώση. Είσαι αμαρτωλός; Μήν απελπίζεσαι. Δεν σταματώ, σα φάρμακα αυτά τα λόγια συνεχώς να σάς τα δίνω. Γιατί ξέρω καλά τί όπλο δυνατό που είναι κατά του διαβόλου το να μη χάνεις την ελπίδα σου. Αν έχεις αμαρτήματα, μην απελπίζεσαι. Δεν παύω διαρκώς αυτά τα λόγια να τά επαναλαμβάνω. Ακόμα και αν αμαρτάνεις κάθε ημέρα, κάθε ημέρα να μετανοείς. Ας κάνουμε ό,τι ακριβώς και με τα σπίτια τα παλιά που είναι ετοιμόρροπα: αφαιρούμε τα παλαιά και σάπια υλικά και τ' αντικαθιστούμε με καινούργια- και δε λησμονούμε διαρκώς να τα περιποιούμαστε. Πάλιωσες σήμερα από την αμαρτία; Γίνε πάλι καινούργιος με τη μετάνοια. Μα είναι στ' αλήθεια δυνατό, αυτός που θα μετανοήσει να σωθεί; - αναρωτιούνται μερικοί.

Είναι, και πολύ μάλιστα. Όλη μου τη ζωή μέσα στις αμαρτίες την πέρασα- και αν μετανοήσω, θα σωθώ; Να είσαι απολύτως βέβαιος γι' αυτό. Κι από που φαίνεται αυτό; Απ' τη φιλανθρωπία του Κυρίου σου. Νομίζεις ότι από τη μετάνοιά σου μόνο παίρνω το θάρρος να μιλάω έτσι; Νομίζεις ότι από μόνη η μετάνοια έχει τη δύναμη να βγάλει από πάνω σου τόσα κακά; Αν ήταν μόνον η μετάνοια, δικαιολογημένα να φοβόσουν. Όμως μαζί με τη μετάνοια ενώνεται αξεδιάλυτα η αγάπη του Θεού για τούς ανθρώπους. Και όριο αυτή η αγάπη δε γνωρίζει. Ούτε μπορεί κανείς να εξηγήσει με τα λόγια την απεραντοσύνη της αγάπης του Θεού. Η δική σου κακία έχει ένα όριο- το φάρμακο όμως όριο δεν έχει. Η δική σου κακία, όποια και να είναι, είναι μία ανθρώπινη κακία. Από την άλλη όμως βρίσκεται η αγάπη του Θεού για τούς ανθρώπους, μια αγάπη που δεν περιγράφεται με λόγια. Να έχεις λοιπόν θάρρος, γιατί αυτή η αγάπη νικάει την κακία σου. Φαντάσου μία σπίθα να πέφτει μες στο πέλαγος. Είναι ποτέ δυνατό να σταθεί ή να φανεί; Ό,τι είναι η σπίθα μπρός στο πέλαγος, είναι και η κακία μπρός στη φιλανθρωπία του Θεού. Ή μάλλον η διαφορά είναι ακόμη πιό μεγάλη. Γιατί το πέλαγος, όσο πλατύ κι αν είναι, κάπου τελειώνει βέβαια. Η αγάπη όμως του Θεού για τούς ανθρώπους τέλος δεν γνωρίζει. Όλα αυτά σάς τ' αναφέρω βέβαια όχι για νά σάς κάνω ράθυμους κι απρόσεκτους, αλλά για να σάς οδηγήσω στη μετάνοια με πιό μεγάλη προθυμία.

Πολλές φορές συμβούλεψα να μένετε μακριά από τα πονηρά θεάματα. Σύ, τώρα, ενώ άκουσες τα λόγια μου, δεν πείστηκες. Πήγες σέ πονηρά θεάματα- παράκουσες τις συμβουλές μου. Όμως και πάλι μη διστάσεις να 'ρθείς στην εκκλησία και ν' ακούσεις. Μα άκουσα τις συμβουλές και δέν τις τήρησα - θα πείς. Πώς γίνεται να έρθω πάλι; Μα αντιλήφθηκες τουλάχιστον αυτό, πώς δεν τίς τήρησες- νιώθεις τουλάχιστον ντροπή- κοκκινίζεις- χωρίς κανείς να σ' αναγκάζει, μόνος σου βάζεις ένα χαλινό στον εαυτό σου- έχεις τουλάχιστον τις συμβουλές μου ριζωμένες μέσα σου- χωρίς να είμαι εγώ παρών, η διδαχή μου σε γιατρεύει. Ναί, σίγουρα, δεν τήρησες τις συμβουλές μου. Όμως από την άλλη καταδίκασες τον εαυτό σου. Αυτό σημαίνει ότι τήρησες τις συμβουλές μου στο μισό- μ' όλο που δεν τις τήρησες. Μόνο και μόνο επειδή είπες: δεν τήρησα τις συμβουλές. Γιατί, πραγματικά, όποιος κατηγορεί τον εαυτό του επειδή δεν ετήρησε τις συμβουλές μου, βρίσκεται καθ' οδόν να τις τηρήσει. Πήγες σε πονηρά θεάματα; Διέπραξες κάποια παρανομία; Αιχμαλωτίστηκες από συνήθεια πονηρή; Κι ύστερα πάλι έφερες στο νου τα λόγια μου κι ένιωσες μέσα σου ντροπή; Έλα στην εκκλησία! Ένιωσες λύπη μέσα στην καρδιά σου; Ζήτησε τη βοήθεια του Θεού! Ήδη έχεις κάνει ένα βήμα προς τα εμπρός. Αλίμονο, ενώ άκουσα τις συμβουλές σου, δεν τις ακολούθησα. Πώς γίνεται να 'ρθω στην εκκλησία πάλι; Πώς γίνεται ν' ακούσω πάλι; Νάρθεις και νά ξανάρθεις ακριβώς γι' αυτό, γιατί δεν τήρησες τις συμβουλές μου. Για να τις ξανακούσεις και να τις τηρήσεις.

Για πες μου, αν ο γιατρός βάλει ένα φάρμακο επάνω στην πληγή και δεν γίνεις καλά, δεν θα στο δώσει πάλι άλλη μέρα; Είναι ένας ξυλοκόπος- θέλει να κόψει μια βελανιδιά. Παίρνει τσεκούρι- αρχίζει να χτυπά τη ρίζα. Αν δώσει ένα χτύπημα και δεν πέσει το άκαρπο δέντρο, δεν θα δώσει δεύτερο χτύπημα, δεν θα δώσει τρίτο, τέταρτο, δέκατο; Αυτό κάνε και σύ. Βελανιδιά είναι η πονηρή συνήθεια- άκαρπο δέντρο. Τα βελανίδια της είναι τροφή μόνο για χοίρους, που δεν έχουν λογική. Ρίζωσε με το χρόνο μέσα στο μυαλό σου- νίκησε τη συνείδησή σου με το φύλλωμά της. Ο λόγος μου τσεκούρι. Τον άκουσες μια μέρα. Πώς είναι δυνατό σέ μία μέρα να πέσει κάτω αυτό που έχει πιάσει ρίζες μέσα σου τόσο καιρό; Λοιπόν, αν έρθεις δυό, αν έρθεις τρείς, αν έρθεις εκατό, αν έρθεις αναρίθμητες φορές ν' ακούσεις, διόλου περίεργο δεν είναι. Μόνο προσπάθησε ν' απαλλαγείς από ένα πράγμα πονηρό και δυνατό- από την πονηρή συνήθεια. Οι Ιουδαίοι μάννα έτρωγαν, κι όμως ζητούσαν τα κρεμμύδια που έτρωγαν στην Αίγυπτο. «Καλά - λέγαν- περνούσαμε στην Αίγυπτο». Άσχημο πράγμα η συνήθεια και ιδιαίτερα κακό! Λοιπόν, κι αν καταφέρεις νάρθεις δέκα μέρες, κι αν καταφέρεις νάρθεις είκοσι ή τριάντα, δεν σ' αγκαλιάζω, δεν σέ επαινώ γι' αυτό, δεν σού χρωστώ ευγνωμοσύνη. Μόνο μήν αποκάμεις- να μήν κουραστείς- αλλά νιώθε ντροπή και έλεγχε τον εαυτό σου.

Σας μίλησα πολλές φορές για την αγάπη. Ήρθες και άκουσες, κι ύστερα πήγες κι άρπαξες από τον αδερφό σου; Δεν ακολούθησες τα λόγια μου στη πράξη; Να μη ντραπείς να 'ρθείς στην εκκλησία πάλι. Ντροπή να νιώθεις όταν αμαρτάνεις, μη ντρέπεσαι όταν μετανοείς. Κοίταξε τί σου έκανε ο διάβολος. Υπάρχουν δύο πράγματα- η αμαρτία και η μετάνοια. Η αμαρτία είναι τραύμα- η μετάνοια φάρμακο. Όπως ακριβώς για τά σώματα υπάρχουν φάρμακα και τραύματα, το ίδιο και γιά την ψυχή- υπάρχουν τα αμαρτήματα και η μετάνοια. Η αμαρτία μέσα της έχει την ντροπή- η μετάνοια έχει το θάρρος και την παρρησία. Θέλω να με ακούσεις, σε παρακαλώ, με προσοχή, μήπως και δεν αντιληφθείς πώς είναι η τάξη των πραγμάτων, και χάσεις έτσι την ωφέλεια. Πρόσεξε τί θα πω! Υπάρχει το τραύμα- υπάρχει και το φάρμακο. Υπάρχει η αμαρτία- υπάρχει και η μετάνοια. Το τραύμα είναι η αμαρτία- το φάρμακο η μετάνοια. Στο τραύμα υπάρχει πύον και μόλυνση- υπάρχει ντροπή- υπάρχει χλεύη. Στη μετάνοια υπάρχει παρρησία- το φάρμακο η δύναμη να καθαρίζει αυτό που έχει μολυνθεί. Στην αμαρτία υπάρχει μόλυνση- υπάρχει ελευθερία- υπάρχει καθαρισμός του αμαρτήματος. Παρακολούθησε με προσοχή τα λόγια μου! Μετά την αμαρτία έρχεται η ντροπή- μετά τη μετάνοια ακολουθεί το θάρρος και η παρρησία. Έδωσες προσοχή σ' αυτό που είπα; Αυτή την τάξη των πραγμάτων την αντέστρεψε ο διάβολος, και έδωσε στην αμαρτία παρρησία, και στη μετάνοια έδωσε ντροπή.

Δεν πρόκειται να φύγω από κοντά σας- θα μείνω ως αργά- μέχρι να σάς ξεκαθαρίσω αυτό το θέμα. Οφείλω να τηρήσω την υπόσχεση που έχω δώσει. Μου είναι αδύνατο ν' αφήσω ανοιχτό αυτό το θέμα και να φύγω. Υπάρχει λοιπόν τραύμα- υπάρχει και φάρμακο. Το τραύμα έχει μέσα του τη μόλυνση΄ το φάρμακο την ικανότητα να

καθαρίζει αυτό που είναι μολυσμένο. Είναι δυνατό να υπάρχει μέσα στο φάρμακο μόλυνση; Είναι δυνατό να υπάρχει μέσα στο τραύμα γιατρειά; Δεν έχει κάθε πράγμα τη δική του τάξη; Μήπως μπορεί ν' αλλάξει και νά πάει αυτό μ' εκείνο και εκείνο με το άλλο; Αποκλείεται αυτό. Ας δούμε τώρα και τη φύση των αμαρτημάτων. Η αμαρτία μέσα της έχει την ντροπή, και κλήρος της είναι η περιφρόνηση. Η μετάνοια μέσα της έχει παρρησία- μέσα της έχει τη νηστεία- και κτήμα της μετάνοιας είναι η δικαιοσύνη. Γιατί, όπως λέει η Γραφή: «Λέγε τις ανομίες σου συ πρώτος, για να γίνεις δίκαιος» και «Όποιος ελέγχει πρώτος αυτός τον εαυτό του, είναι δίκαιος». Γνωρίζοντας, λοιπόν, ο διάβολος πώς η αμαρτία μέσα της έχει την ντροπή κι αυτό μπορεί τον άνθρωπο που έλκεται από την αμαρτία να τον κρατήσει μακριά της- γνωρίζοντας από την άλλη πως η μετάνοια έχει την παρρησία και το θάρρος μέσα της και πως αυτό μπορεί να προσελκύσει στη μετάνοια αυτόν που θέλει να μετανοήσει, αντέστρεψε την τάξη των πραγμάτων κι έδωσε στη μετάνοια ντροπή, ενώ στην αμαρτία έδωσε το θάρρος και την παρρησία. Κι από που φαίνεται αυτό; Θα σου το εξηγήσω. Καταλαμβάνεται ένας άνθρωπος από μία επιθυμία πονηρή και δυνατή- και την ακολουθεί, όπως ένας αιχμάλωτος- δεν ντρέπεται- δεν κοκκινίζει. Πράττει την αμαρτία- ίχνος ντροπής πουθενά- δεν κοκκινίζει καθόλου. Όμως, για νά μετανοήσει, ντρέπεται. Μά, άνθρωπέ μου, όταν έπραττες την αμαρτία δεν ντρεπόσουν και τώρα που ήρθες να μετανοήσεις, τώρα ντρέπεσαι; Νιώθει ντροπή ο άνθρωπος. Ναί, το καταλαβαίνω. Μά, για πες μου, γιατί τότε που έπραττε την αμαρτία δεν ντρεπόταν; Πράττει την αμαρτία και δεν ντρέπεται, και ντρέπεται να πεί τα λόγια της μετάνοιας; Δεν είναι παρά έργο της κακίας του διαβόλου αυτό. Αυτός είναι που τη στιγμή της αμαρτίας εμποδίζει τον άνθρωπο να αισθανθεί ντροπή, και τον αφήνει έτσι εκτεθειμένο απέναντι στην αμαρτία- γιατί γνωρίζει ότι, αν νιώσει ο άνθρωπος ντροπή, θα φύγει μακριά από την αμαρτία. Τη στιγμή πάλι της μετάνοιας κάνει τον άνθρωπο να αισθάνεται ντροπή- γιατί γνωρίζει ότι αυτός που αισθάνεται ντροπή, δεν φθάνει στη μετάνοια. Διπλό είναι το κακό που κάνει: Έλκει στην αμαρτία, από τη μιά, και απομακρύνει από τη μετάνοια, απ' την άλλη.

Γιατί να ντρέπεσαι λοιπόν; Δεν ένιωθες ντροπή τότε που έπραττες την αμαρτία και νιώθεις τώρα που έρχεσαι να βάλεις φάρμακο επάνω στην πληγή. Τώρα που απαλλάσσεσαι από την αμαρτία, τώρα ντρέπεσαι; Όφειλες τότε να αισθάνεσαι ντροπή- έπρεπε τότε να ντρεπόσουν- τότε, όταν έπραττες την αμαρτία. Αμαρτωλός γινόσουν και δεν ένιωθες ντροπή, γίνεσαι δίκαιος και ντρέπεσαι; «Λέγε τις αμαρτίες σου συ πρώτος, για να γίνεις δίκαιος». Ώ μέγεθος φιλανθρωπίας του Κυρίου! Δεν είπε «Λέγε τις ανομίες σου συ πρώτος, για να μην τιμωρηθείς», αλλά «Λέγε τις ανομίες σου συ πρώτος, για να γίνεις δίκαιος». Δεν έφθανε που δεν τον τιμωρείς, τον κάνεις δίκαιο κι από πάνω; Ναι, και πολύ δίκαιο μάλιστα. Πρόσεξε ακριβώς αυτά τα λόγια! Λέει: Τον κάνω δίκαιο αυτόν που θα μετανοήσει. Θέλεις να μάθεις και σε ποιά περίπτωση το έκανε αυτό; Τότε με τον ληστή. Μέ το να πει ο ληστής στο σύντροφό του απλώς και μόνο εκείνα τα γνωστά μας λόγια! «Μα ούτε τον Θεό δεν φοβάσαι εσύ; Κι εμείς δίκαια βέβαια- έχουμε μία τιμωρία όπως μάς αξίζει, για όλα όσα

κάναμε»- την ίδια εκείνη τη στιγμή του λέει ο Σωτήρας: «Σήμερα κιόλας μαζί μου θα είσαι στον παράδεισο». Δεν του είπε: «σε απαλλάσσω από την κόλαση κι από την τιμωρία», αλλά τον βάζει στον παράδεισο, αφού τον κάνει δίκαιο.

Είδες πώς έγινε ο άνθρωπος με την εξομολόγηση της αμαρτίας δίκαιος; Είναι μεγάλη η φιλανθρωπία του Θεού! Θυσίασε τον Υιό, γιατί λυπήθηκε τον δούλο, παρέδωσε τον Μονογενή, για ν' αγοράσει δούλους αχάριστους- πλήρωσε, δίνοντας για τίμημα το αίμα του Υιού Του. Ώ μέγεθος φιλανθρωπίας του Κυρίου! Και μη μου πεις πάλι τα ίδια- «έχω πολλές αμαρτίες» και «πώς θα μπορέσω να σωθώ;». Εσύ δεν μπορείς, μπορεί όμως ο Κύριός σου και είναι τόση η δύναμή Του, ώστε τα αμαρτήματα τα εξαλείφει. Παρακολούθησε με προσοχή αυτά τα λόγια! Τα αμαρτήματα τα εξαλείφει, έτσι που ίχνος τους δε μένει. Βέβαια για τα σώματα αυτό δεν είναι δυνατό. Ακόμα κι αν αμέτρητες φορές θα προσπαθήσει ο γιατρός, ακόμα κι αν θα βάλει φάρμακα επάνω στην πληγή, γιατρεύει βέβαια την πληγή- πολλές φορές όμως πληγώνεται κανείς στο πρόσωπο και ενώ το τραύμα θεραπεύεται, μένει κάποιο σημάδι, που ασχημίζει και το πρόσωπο, αλλά και που θυμίζει πώς υπήρξε κάποτε ένα τραύμα. Και αγωνίζεται με χίλιους τρόπους ο γιατρός να εξαλείψει πέρα από την πληγή και το σημάδι. Μα όμως δεν τα καταφέρνει, γιατί τον αντιμάχεται η φύση του ανθρώπου η ασθενική και η αδυναμία της ιατρικής και των φαρμάκων. Ο Θεός όμως, όταν εξαλείφει τα αμαρτήματα, δεν αφήνει σημάδι ούτε επιτρέπει να παραμείνει κάποιο ίχνος επάνω στην ψυχή- αλλά μαζί με την υγεία χαρίζει και την ομορφιά- μαζί με την απαλλαγή από την τιμωρία δίνει και τη δικαιοσύνη- κι εκείνον που αμάρτησε, τον κάνει να 'ναι ίσος με αυτόν που δεν αμάρτησε. Γιατί αφαιρεί το αμάρτημα και κάνει όχι μόνο να μην υπάρχει τώρα πια αυτό, αλλά και να μην έχει υπάρξει ούτε και στο παρελθόν. Μ' αυτόν τον τρόπο ολοκληρωτικά το εξαλείφει. Δεν υπάρχει πλέον ουλή- δεν υπάρχει σημάδι- δεν υπάρχει ίχνος που να θυμίζει το τραύμα- δεν υπάρχει το παραμικρό που να φανερώνει πως υπήρξε πληγή (...).

Παρακολούθησε με προσοχή αυτά τα λόγια! Γιατί για όλους είναι, όλους αφορούν και οδηγούν στη σωτηρία. Παρασκευάζω φάρμακα, που είναι πιο σπουδαία από τα φάρμακα των ιατρών (...). Στα χέρια της μετάνοιας σάς παραδίδω- για να γνωρίσετε τη δύναμη που έχει- για να γνωρίσετε τί είναι ικανή να κατορθώσει και για να μάθετε πώς δεν υπάρχει αμάρτημα που να μπορεί να τη νικήσει, ούτε παράβαση του νόμου που να μπορεί να υπερισχύσει πάνω απ' τη δική της δύναμη (...). Γνωρίζοντας, λοιπόν, το φάρμακο αυτό της μετάνοιας, ας απευθύνουμε δοξολογία στο Θεό. Γιατί η δόξα και η δύναμη αιώνια είναι δική Του. Αμήν.''

(Πηγή: "Αντιαιρετικόν Εγκόλπιον")